

szerepelt, de mint földbirtokosról feltehetjük, hogy érzellemmel fog birni az erdőgazdaság igényei iránt is. Nem tudjuk, hogy az általános politikai viszonyok mellett lesz-e alkalma nagyobb akció kifejtésére s egyelőre az elfogulatlan várakozás álláspontjára kell vele szemben helyezkednünk, míg programját megismerni alkalmunk leend.

A felső erdészeti szakoktatás Ausztriában, a Németbirodalomban, Svájcban és nálunk.

Közli: Muzsnay Géza.

(Befejezés.)

5. Az eberswaldei és mündeneni erdészeti akadémiák.

Poroszországnak a felső erdészeti szakoktatás céljaira két önálló erdészeti akadémiaja van: az egyik Berlin közelében Eberswalden, a másik Hannover tartományban Mündenben. A tanfolyam mindkét akadémian három év. Az állami szolgálatba lépők-nél ehhez járul az egyetemen töltendő negyedik év. Csekély eltéréssel a szervezet is hasonló a két helyen. Ennek daczára, hogy ismertetésem világosabb legyen, a két akadémiát külön fogom tárgyalni.

A) Az eberswaldei erdészeti akadémia.

A hallgatók kétfélék: rendesek és vendégek. A *rendes hallgatók* közé tartoznak:

1. *Akik porosz állami szolgálatba készülnek.* Ezeknek a gimnáziumi, reálgimnáziumi avagy főreáliskolai érettségi vizsga letétele után az állami szolgálatra való előjegyzésért a földmivelésügyi miniszterhez kell folyamodniok. A folyamodás alkalmával egyebek között ki kell mutatniok: *a)* hogy a 22 éves életkort még el nem érték, *b)* hogy a katonai szolgálatra is teljesen alkalmas erős, egészséges testalkattal, jó látó- és hallóképességgel birnak, *c)* hogy a szüleik, illetve saját maguk vagyoni helyzeténél fogva képesek lesznek magukat legalább is 12 éven át saját erejükből fentartani.

Az állami szolgálatra történt előjegyzés után, még mielőtt az akadémia lépnének, hét hónapi gyakorlati szolgálatot kell teljesíteniök valamelyik kir. főerdészségnél.)*

2. A magán- vagy községi szolgálatba lépni szándékozó azok a hallgatók, akik igényt tartanak arra, hogy az állami szolgálatba készülők számára előirt összes vizsgákat (tehát az államvizsgát is) letehessék. Ezek szintén meg kell hogy feleljenek az előbbi pontban felsorolt feltételeknek, azzal a különbséggel, hogy anyagi helyzetüket illetőleg elegendő annyit igazolniok, hogy akadémiai tanulmányaik alatt magukat fentartani képesek.

3. Azok a magánszolgálatra készülő hallgatók, akik nem tartanak igényt az imént jelzett, összes vizsgák letehetésére. Az ilyenek, ha egyébként megfelelő előképzettséget tudnak felmutatni, kivételesen érettségi bizonyítvány nélkül is felvehetőek és felvételük máskülönben sincs szigorubb feltételekhez kötve (igy pl. az előzetes gyakorlatot nem követelik meg tőlük). Közülök azok, akiknek érettségi bizonyítványuk van, az állami szolgálatba lépőkre nézve előirtaktól némileg eltérő vizsgákat (Abgangsprüfung) tehetnek, az érettségi nélküliek azonban vizsgához nem bocsáttatnak.

Vendéghallgató gyanánt bárki felvehető érettségi nélkül is, ha máskülönben megfelelő előképzettséggel bír. A vendéghallgatók szintén nem bocsáttatnak semmiféle vizsgához.

Az alábbiakban elsősorban az állami szolgálatba lépők kiképzésére vonatkozó rendszerrel fogunk megismerkedni.

Amint már fentebb jeleztük, az állami szolgálatra előjegyzett hallgatóktól akadémiai tanulmányaik megkezdése előtt hét hónapi gyakorlati szolgálatot követelnek meg valamelyik porosz kir. főerdészségnél. Ennek az előzetes gyakorlatnak, mely vagy október hó 1-től április végéig, vagy márczius 1-től szeptember végéig terjed, az a célja, hogy az illető fiatal emberek megismerkedjenek az erdővel s az erdőgazdaság körébe tartozó teendők mibenlétével;

*) Lásd erre nézve az E. L. 1903. évfolyamában (497. s. köv. lapokon) Bund K.-tól megjelent ismertetést is. Megjegyzendő azonban, hogy az ott leirt rendszer az 1908. évben némi módosítást szenvedett. Közlő.

megismerjék a legfontosabb fajokot s az erdőmivelés, a kihasználás, az erdővédelem, a vadászat terén, nemkülönben a felmérési munkákban is megszerezzék az akadémiai előadások megértéséhez szükséges előismereteket. Tapasztalataikról és egész működésükről a jelöltek naplót kötelesek vezetni. (Bővebben lásd az E. L. 1903. évf. 498. lapján.)

Akadémiai tanulmányaik felől felvilágosítást nyujt a részükre előírt alábbi *tanterv*. (Lásd 108—109. lapon.)

Az előírt tantárgyakon kívül mint nem vizsgaköteles tárgyak előadatnak még: a fizika (1-ső félév, hetenként 2 óra), a talaj technológiája (3-ik félév, hetenként 1 óra), a mezőgazdaságtan (3-ik félév, hetenként 2 óra), rétművelés és állattenyésztés (5-ik félév, hetenként 2 óra); halásztan (3-ik félév, hetenként 1 óra). Ezenkívül vadászati és lövészeti gyakorlatokat is tartanak.

A harmadik és a hatodik félévben az előadási órák száma feltűnően kevés. Ez bizonyára azért van, hogy az e félévek végén esedékes vizsgákhoz való előkészületekre annál több idejük jusson a hallgatóknak.

A felsorolt tantárgyakat nyolcz rendes tanár, három erdőmester, egy magántanár és egy berlini egyetemi jogtanár adja elő. A gyakorlatokra itt is nagy súlyt fektetnek. A külső gyakorlatokat rendszerint az akadémiahoz tartozó s közvetlenül Eberswalde körül elterülő, összesen 18.737 hektár kiterjedésű tanulmányi erdőben tartják, amelyet az akadémia igazgatójának alárendelt négy főerdész kezel. De emellett a hallgatók, együttesen a mündeni akadémia hallgatóival, évente egy 8—14 napra terjedő nagyobb tanulmányutat is tesznek a Németbirodalomban, felváltva eberwaldei és mündeni tanárok vezetése alatt.

Az állami szolgálatra készülő hallgatók a harmadik félév végével alapvizsgát (Vorprüfung) s e vizsga után újabb három félév leteltével szakvizsgát (Forstreferendarprüfung) tesznek. Mindkét vizsga letehetéseért a földmivelésügyi minisztériumhoz kell folyamodni.

Az alapvizsga tárgyai: 1. növénytan, 2. állattan, 3. mineralógia, 4. geológia és talajtan, 5. kémia, 6. meteorológia, 7. geodézia.

Ezt a vizsgát megelőzőleg minden jelöltnek fel kell mérnie valamely, legalább 20 hektár kiterjedésű területet, csatlakozással az országos háromszögelési pontokhoz s az erről készített térképet, amelyen a magassági rétegvonalak is feltüntetendők, az összes felvételi és számítási adatokkal együtt be kell mutatnia.

Be kell mutatni ezenkívül mindenkinek: egy általa rajzolt faállomány- és gazdasági térképet valamely, legalább 300 hektárnyi területről; egy legalább 1 km hosszú vonalra vonatkozó lejt mérés eredményét a hozzátartozó felvételi adatokkal és számításokkal együtt; egy helyszíni felvételek alapján készített talajleírást; végül a gyakorlatokról készített írásbeli dolgozatokat.

A szakvizsga (Forstreferendarprüfung) a következő tantárgyakat öleli fel: 1. erdőműveléstan, 2. erdővédelemtan, 3. erdőhasználattan és utépitéstan, 5. erdőrendezés- és becsléstan, 5. erdőértékszámítástan, 6. az erdészet története, 7. jog (magánjog, büntetőjog stb., tekintettel az erdészet igényeire).

Az alapvizsga az akadémia tanáraiból és a földmivelésügyi miniszter kiküldöttjéből álló bizottság előtt, a szakvizsga pedig a földmivelésügyi miniszter által (bizonyára tanárokból és gyakorlati szakemberekből) alakított bizottság előtt teendő le. Mindkét vizsga írásbeli és szóbeli. A második vizsga szóbeli részét részint a szobában, *részint az erdőben* tartják meg.

Aki az alapvizsgán megbukik, ezt a vizsgát egy éven belül még egyszer megismételheti, kivéve, ha oly keveset tudott, hogy a bizottság emiatt az államerdészeti szolgálatra alkalmatlannak találja. Ebben az esetben a vizsga megismétléséhez szükséges engedély a bizottság által megtagadható s természetesen az illető töröltetik az állami szolgálatra előjegyzett hallgatók sorából. A vizsga másodszori megismétlésének egyáltalában nincsen helye. Ugyanezek a szabályok állanak fenn a szakvizsga sikertelenségének esetére is.

Aki a szakvizsgát is sikerrel kiállotta, „Forstreferendar“ (erdőgyakornok) címet kap s mint ilyennek még valamelyik németországi *egyetemen két egymás után következő féléven át* államjogot, nemzetgazdaságtant, gazdasági politikát és pénzügytant kell hallgatnia.

Az egyetemi tanulmányokat *ujabb két évi gyakorlat* követi. Ebből a két évből az erdőgyakornok hat hónapig (december elejétől május végéig) *altiszti szolgálatot* tartozik teljesíteni, öt hónapig a főerdészséget vezeti a főerdész felügyelete és felelőssége mellett, négy hónapig pedig *érdemleges* erdőrendezési munkálatokkal foglalkozik. Foglalkozásáról és tapasztalatairól naplót vezet. (Részletesebben lásd az E. L. 1903. évf. 500—502. lapjain.)

A két évi gyakorlat leteltével a gyakornokokat *államvizsgához* bocsátják, melyet a földmivelésügyi miniszter által kinevezett külön bizottság (Forst-Ober-Examinations-Kommission) előtt kell letenni.

IV. Az eberswalde-i erdészeti akadémia tanterve (az akadémia 1908/9. évi értesítője nyomán).

Tantárgyak	Órák száma hetenként az						Megjegyzés
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	
	félévben						
I. Alap- és segédtudományok.							Az alapvizsga tárgyai.
1. Chémia	4	2	—	—	—	—	
2. Növénytan	5	4 (3)	(1)	—	—	—	
3. A gombák jelentősége az erdőre nézve	—	—	2	—	—	—	
4. Meteorológia	—	—	2	—	—	—	
5. Mineralógia	2	—	(1)	—	—	—	
6. Geológia	—	2	(1)	—	—	—	
7. Talajtan	—	4	—	—	—	—	
8. Állattan: általános állattan	1	—	—	—	—	—	
gerinczes állatok	2	—	(1)	—	—	—	
gerincztelen állatok (kivéve a rovarokat)	2	—	(1)	—	—	—	
rovarok	—	2	—	—	—	—	
9. Az erdőre nézve káros állatok	—	—	—	—	1	—	
Természettudományi kirándulások	(5)	(5)	—	—	—	—	
Előadási órák száma összesen	16	14	4	—	1	—	Egy félévre összevonva = hetenként 35 óra.
II. Technikai tárgyak.							*) Hetenként egy délután külső gyakorlat. Az alapvizsga tárgya. A szakvizsga tárgya.
10. { Geodézia és térképrajzolás	—	4 (3)*	—	—	—	—	
{ Geodéziai feladatok	—	—	1	—	—	—	
11. Erdei utak építése	—	—	—	—	—	1	Egy félévre összevonva = hetenként 6 óra.
Előadási órák száma összesen	—	4	1	—	—	1	

III. Jogi tárgyak.							
12. Nemzetgazdaságtan	—	—	2	2	—	—	} Államvizsga tárgya. A szakvizsga tárgyai.
13. Perjog (Prozeszrecht)	—	—	—	—	1	—	
14. Magánjog (Bürgerl. Recht)	—	—	1	—	—	2	
15. Büntetőjog	—	—	—	2	—	—	
16. Jogi repetitorium	—	—	—	—	1	—	
Összesen	—	—	3	4	2	2	Egy félévre összevonva = hetenként 11 óra.
IV. Szorosabb értelemben vett szak- tárgyak.							
17. Bevezetés az erdészeti tudományokba	—	—	—	1	—	—	} A szakvizsga tárgyai.
18. { Az erdőműveléshez szükséges növény fiziológiai ismeretek	—	—	—	2	—	—	
{ Az erdei fák ismertetése erd. szempontból Erdőműveléstan	—	—	—	3	—	—	
19. Erdővédelemtan	—	—	—	1	2	—	
20. Erdőhasználattan	—	—	—	—	3	—	
21. Erdőbecsléstan	—	—	1	—	—	—	
22. Erdőrendezéstan	—	—	—	—	4	2 (4)	
23. Erdőértékszámítástan	—	—	—	3	—	—	
24. Az erdészet története	—	—	—	—	2	—	
25. Erdőkezelés (Forstverwaltung)	—	—	1	—	—	—	
26. Erdészeti politika	—	—	—	2	2	—	} E két tárgy fel. áltva, minden második évben adatik elő. Az „erdőkezelés“ az államvizsga tárgya. Államvizsga tárgya.
Kirándulások	—	—	(5)	(5)	(5)	(9)	
Előadási órák száma összesen	—	—	2	12	17	2	Egy félévre összevonva = hetenként 33 óra.
V. Egyéb gyakorlati tárgyak.							
27. Vadászatlan	—	—	—	1	—	—	Államvizsga tárgya.
A vizsgaköteles tantárgyak heti előadási órái- nak a száma összesen	16	18	10	17	20	5	Egy félévre összevonva = hetenként 86 óra.

Az államvizsgát is részint a szobában, *részint az erdőben* tartják meg (évente kétszer). Kiterjed: az erdészeti tudományok és általában az erdőgazdaság minden ágára, a köz- és magánjogra, a nemzetgazdaságtanra, a pénzügytanra, az erdészeti politikára, a szolgálati szervezetre, a számvitelre, a pénztárkezelésre s általában az erdészeti ügyvitel és a vadászat körébe tartozó tudnivalókra.

Aki az államvizsgát sikerrel kiállotta, „Forstassessor“ lesz addig, amíg főerdéshi álláshoz juthat. Sikertelenség esetén az államvizsga, a bizottság határozatához képest, 6—24 hónap múlva még egyszer (de csak egyszer) megismételhető.

Azok az érettségi bizonyítvánnyal bíró hallgatók, akik nem tartanak igényt az állami szolgálatba lépők részére előirt vizsgák letehetésére, csak alapvizsgát és szakvizsgát tehetnek (a harmadik, illetőleg a hatodik félév végén). Az alapvizsga (Vorprüfung) az állami szolgálatba lépők alapvizsgájától annyiban különbözik, hogy tárgyai között a jogi tárgyak nem szerepelnek, a szakvizsga ellenben az állami szolgálatba lépők szakvizsgájától csak nevében tér el, amennyiben ezt nem „Forstreferendarprüfung“-nak, hanem „Hauptprüfung“-nak mondják.

Eberswaldeban a *téli félév* október 15-től márczius 20-ig, a *nyári félév* pedig április 10-től augusztus 20-ig tart.

Tandijak és vizsgadíjak. A tandij félévenként 75 márka. Vendégek által minden tantárgy után 10 márka tandij fizetendő. Külföldiek vagyis nem a németbirodalombeliek kétszeres tandijat fizetnek. A vizsgadíj minden vizsgára nézve külön-külön 20 márkában van megállapítva.

A *hallgatók száma* 50—70 között szokott lenni. Köztük sok az idegen, főleg az orosz.

Az akadémiával szoros kapcsolatban van az *eberswaldei erdészeti kísérleti állomás*, amelynek a különböző tudományágakra hat külön osztálya van.

B) A mündeni erdészeti akadémia.

A *hallgatók felvételére* nézve itt is ugyanazok a szabályok állanak fenn, mint az eberswaldei erdészeti akadémiánál.

A *tanterv is* — bár némileg eltérő beosztással — ugyanazokat a tantárgyakat öleli fel, amelyeket az eberswaldei, azzal a különbséggel, hogy a „bevezetés az erdőgazdasági tudományokba“

czimű tárgy hiányzik belőle s a nem vizsgaköteles tantárgyak száma kevesebb.

A *tanítószemélyzet* nyolcz rendes tanárból és két erdőmesterből áll; azonkívül a jogot és a mezőgazdaságtant két göttingai egyetemi tanár adja elő, akik e célból a közel lévő Göttingából időnként átrándulnak Müнденbe.

A külső *gyakorlatokat* a szomszédos állami főerdészségekben tartják meg. Az évente szokásos nagyobb tanulmányutat a hallgatók — amint láttuk — az eberswaldei hallgatókkal együttesen szokták megtenni.

Az állami szolgálatba készülők hallgatók kiképzésére s általában a *tanítási és vizsgarendszerre* nézve általában itt is érvényesek azok a szabályok, amelyeket az eberswaldei akadémia ismeretetésénél felsoroltam.

Ezek ismétlésébe természetesen nem bocsátkozom, de mint *különlegességet* meg kell említenem a vizsgaeredmények megállapításánál követni szokott eljárást. A vizsgák alkalmával az osztályzatok az egyes tárgyakból a következők: I = nagyon jó, II = jó, II—III = meglehetősen jó, III = elégséges, IV = elégtelen. *A vizsga végeredményének a megállapításánál azonban ezek az osztályzatok nem egyformán esnek a mérlegbe*, hanem különbséget tesznek a szerintük fontos és kevésbé fontos tárgyak között. (Ehez hasonló eljárást láttunk már a tübingai egyetemen is.) Így az alapvizsgánál, amíg a növénytanból nyert osztályzatot négyszeres, az állattanból, talajtanból; geológiából és mineralógiából és a kémiából nyert osztályzatokat pedig háromszoros értékükkel számítják, addig az osztályzat a geodéziából csak kétszeres és a meteorológiából csak egyszeres értékével jön számításba. A szakvizsgánál a vizsgajegy az erdőműveléstanból, erdőhasználatlanból, erdőrendezéstől négyszeresen, az erdővédelemtanból háromszorosan, a többi tárgyból pedig egyszeresen számít.

A szabályzat szerint, ha valaki öt elégtelen jegyet kapott (pl. az alapvizsgánál a háromszorosan számított kémiából és a kétszeresen számított geodéziából), a vizsgán nem bocsátható át. Következésképp az elégtelen osztályzat egy tárgyból még nem jelent bukást. Kivételt képez (nagyon helyesen!) az *erdőműveléstan*. Ha valaki ebből kap elégtelent, vizsgáját nem fogadják el. Bukás esetén a vizsgálóbizottság dönt afelett, vajjon az illetőnek minden tárgyból meg kell-e ismételnie a vizsgát, avagy csak abból, illetve azokból a tárgyakból, amelyekből elégtelen osztályzatot kapott.

A félévek kezdetének és végének időpontjára, valamint a tanítási és vizsgadíjakra nézve ugyanazok az intézkedések állanak fenn itt is, amelyek az eberswaldei akadémianál.

A *hallgatók száma* 80 körül szokott lenni.

7. A tharandti erdészeti akadémia.

Szászországnak Dreza közelében Tharandton levő hirneves erdészeti akadémiáján a tanfolyam szintén három év (az egyetemen töltött évvel együtt négy év). A hallgatók háromfélék, u. m. rendesek (Studierenden), rendkívüliek (Hörer) és vendégek (Hospitanten).

A *rendes hallgatók* gimnáziumi, realgimnáziumi avagy főreáliskolai érettségi bizonyítvány alapján vétetnek fel. Azoknak, *akik állami szolgálatra* vannak előjegyezve, ki kell mutatniok emellett, hogy az érettségi után valamelyik *németországi egyetemen két fél-éven át* nemzetgazdaságtant, pénzügytant, közigazgatási és alkotmányjogot hallgattak. (Az állami szolgálatra való előjegyzésért mindjárt az érettségi után a pénzügyminiszterhez kell folyamodni s a folyamodványhoz katonarvos által kiállított orvosi bizonyítványt kell csatolni. Az előjegyzés korlátolt számban történik.) A *községi avagy magánszolgálatra készülők*től (azoktól t. i., akik magasabb állásokat akarnak elérni) az *előzetes* egyetemi tanulmányt nem követelik meg. De ezekre viszont az van kimondva, hogy akár az akadémiára menetelük előtt, akár itteni tanulmányaik elvégzése után valamely németországi, esetleg külföldi egyetemen avagy főiskolán *ugyancsak egy évig* az erdészeti alap- és segéd-tudományokat s illetőleg olyan tantárgyakat kötelesek hallgatni, amelyeknek majd a szolgálóban hasznát vehetik.

Rendkívüli hallgatók lehetnek: akik legalább 18 évesek s az egyéves önkéntesi jog elnyeréséhez szükséges előképzettséggel bírnak. Ezekről tehát érettségi bizonyítványt nem követelnek, de viszont az ilyenek csak félévi vizsgákat tehetnek, alap- és szakvizsgáláshoz ellenben nem bocsáttatnak s így oklevélhez sem juthatnak.

Vendég gyanánt egyes tárgyakat bárki hallgathat, ha a rendes avagy a rendkívüli hallgatóktól megkövetelt előképzettséggel bír. De mint vendégek beiratkozhatnak olyanok is, akiknél ez az előképzetség hiányzik, ha legalább 25 évesek és már erdészeti szolgálóban voltak s szolgálatukról kitűnő bizonyítványt tudnak felmutatni. A vendégek az általuk hallgatott tantárgyakból szintén csak félévi vizsgákat tehetnek s természetesen szintén nem kaphatnak oklevelet.

A tanítás úgy van berendezve, hogy a hallgatók tanulmányait az akadémián áprilisban kezdik meg. Az *első* (nyári) *félév* április közepétől augusztus közepéig, a *második* (téli) *félév* pedig október közepétől márczius közepéig tart.

A tanterv a következő: (Lásd 114—115. lapon.)

A tantervben ki nem mutatott nem vizsgaköteles tárgyak: az elemi mennyiségtan (2-ik félév, hetenként 2 óra), a közegészségtan (téli félév, hetenként 2 óra), térképrajzolás (téli félév, hetenként 2 óra), mezőgazdaságtan (6-ik félév, hetenként 4 óra), tropusi növények (téli félév, hetenként 1 óra).

A külső gyakorlatok itt is nagy szerepet visznek. Az erdészeti földméréstanból pl. a gyakorlatokat mind a három évfolyamra kiterjesztik, holott a tárgyat magát csak a második évfolyam hallgatja. A szaktárgyakból a külső gyakorlatokat a Tharandt körül elterülő kincstári erdőkben tartják, amelyekből 1236 hektár tanulmányi erdőnek van kihalitva. Minden második évben augusztus hónapban 10—14 napra terjedő nagyobb tanulmányutat tesznek a hallgatókkal. A közbeeső években ugyanennyi időt tisztán földméréstani külső gyakorlatokra fordítanak.

Az akadémia rendes *tanárainak* a száma tiz. Azonkívül a jogi tárgyak előadásával a tharandti törvényszék (Amtsgericht) mindenkori elnöke van megbizva, a közegészségtant egy orvos, a mezőgazdaságtant pedig egy arra hivatott mezőgazda adja elő. Ujabbán alkalmazást talál az akadémián a *magántanári* intézmény is.

Az állami szolgálatba lépő rendes hallgatóknak akadémiai tanulmányaik közben a két nyári és egyik husvétii szünet alatt *gyakorlati szolgálatot* kell teljesíteniök a pénzügyminisztérium által megjelölt valamelyik kincstári erdőgondnokságnál s ezalatt naplót kell vezetniök. A magán- avagy községi szolgálatba lépő rendes hallgatók szintén kötelezve vannak ilyen gyakorlati szolgálatra, de ez csak három hónapra terjed s akadémiai tanulmányaik *előtt* is leróható, még pedig nem csupán az állami erdők kezelésénél, hanem bármely tudományosan képzett erdőtiszt vezetése alatt lévő községi avagy magánerdőgazdaságnál is.

Ehhez a feltételhez van kötve az engedély megadása az oklevél elnyeréséhez szükséges vizsgákhoz (Diplomprüfung). Ezek a vizsgák két részből állanak, u. m. az alapvizsgából (Vorprüfung) és a szakvizsgából (Schlussprüfung). Mindkét vizsga minden tantárgy-

V. A tharandti erdészeti akadémia 1909/10 évi tanterve.

Tantárgyak	Órák száma hetenként az						Megjegyzés
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	
	(nyári)	(téli)	(nyári)	(téli)	(nyári)	(téli)	
	félévben						
I. Alap- és segédtudományok.							
1. Infinitézimál számítás és gyakorlat	4	4	—	—	—	—	
2. Kísérleti fizika	—	4	—	—	—	—	
3. Mechanika	—	—	3	—	—	—	
4. Meteorológia	—	—	—	—	3	—	
5. { Szervetlen vegytan	3	(3)	—	—	—	—	
{ Szerves	—	—	3 (5)	—	—	—	
6. Általános növénytan : I. rész : morfológia és rendszertan	3*)	—	—	—	—	—	*) hetenként egy délután kirándulás vagy növénymeghatározás
II. rész : anatómia és fiziológia	—	3 (2)	—	—	—	—	
7. Erdészeti növénytan	—	—	—	—	3 (2)	—	
8. Növénykórtan	—	—	—	2	—	—	
9. Általános állattan	—	3*)	—	—	—	—	*) és kirándulások.
10. Erdészeti állattan : gerinczesek rovarok	—	—	2*)	—	—	—	
11. Ásvány- és kőzettan	—	4 (1)	—	—	—	—	*) és kirándulások.
12. Geológia	—	—	4 (2*)	—	—	—	
13. Erdészeti talajtan és termőhelyismeret	—	—	—	4*)	—	—	*) és kirándulások.
14. Térképrajzolás	(2)	(2)	—	(2)	(2)	(2)	
Előadási órák száma összesen	10	18	12	8	8	—	Egy félévre, összevonva = hetenkint 56 óra.
II. Technikai tárgyak.							
15. Erdészeti földméréstan	**)	—	4*)	—	*)	—	*) és hetenként egy nap gyakorlat. **) hetenként egy délután kisebb felmérési gyakorlatok.
16. Erdei utak építése	—	—	—	2	—	—	
Összesen	—	—	4	2	—	—	Egy félévre összevonva = hetenkint 6 óra.

III. Jogi tárgyak.							
17. Nemzetgazdaságtan	—	3	—	—	—	—	
18. Jog	—	—	—	—	—	4	
Összesen	—	3	—	—	—	4	Egy félévre összevonva = hetenként 7 óra.
IV. Szorosabb értelemben vett szak- tárgyak.							
19. Bevezetés az erdészeti tudományokba	4*)	—	—	—	—	—	*) és hetenként két délelőtti gyakorlat.
20. Erdőműveléstan	—	—	—	—	3*)	—	*) szombatonként gyakorlat.
21. Erdővédelemtan	—	—	—	3	—	—	
22. Erdőhasználat	—	—	—	—	4*)	—	*) szombatonként gyakorlat.
23. Erdőbecsléstan és erdőértékszámítástan. (Forstmathematik.)	—	—	—	3	—	—	
24. Erdőművelési jövedelmezési számítások. (Statik des Waldbaues.)	—	—	—	—	—	2	
25. Erdőrendezéstan	—	—	—	—	4*)	1	*) és egy délutáni gyakorlat.
26. Erdőkezelés	—	—	—	—	—	3	
27. Erdészeti politika	—	—	—	—	—	2	
28. Az erdészet története	—	—	—	—	—	2	
29. Kémiai technológia	—	—	—	4*)	—	—	*) Gyakorlatokkal és kirándulásokkal a gyárakba.
Előadási órák száma összesen	4	—	—	10	11	10	Egy félévre összevonva = hetenként 35 óra.
V. Egyéb gyakorlati tárgyak.							
30. Vadászattan	—	—	—	2	—	—	
Összesen	—	—	—	2	—	—	
A vizsgaköteles tantárgyak heti előadási óráinak a száma összesen	14	21	16	22	19	14	Egy félévre összevonva = hetenként 106 óra.

ből szóbeli avagy írásbeli és szóbeli aszerint, amint az illető vizsgáztató tanár kívánja.

Az *alapvizsga* a harmadik félév végén teendő le a tanári karból alakított bizottságok előtt mindazokból a kötelező tantárgyakból, amelyek a tanterv szerint a három első félévben adatnak elő.

Osztályzatok az egyes tantárgyakból: 0 = elégtelen, 1 = alig elégséges, 2 = elégséges, 3 = jó, 4 = nagyon jó, 5 = kitűnő. A vizsgát a jelölt sikerrel csak akkor állotta ki, ha az egyes tárgyakból nyert osztályzatok átlagos eredménye legalább is „elégséges”. Ilyen átlagos eredmény mellett átbocsátható a jelölt a vizsgán még akkor is, ha valamely (de csak egyetlen) tárgyból elégtelent kapott. Ebben az esetben azonban a tanári kar (Professoren kollegium) kedvezőtlenül is dönthet s a jelöltet a vizsga megismétlésére kötelezheti vagy az összes tantárgyakból, vagy legalább azokból, amelyekből „nagyon jó”-nál gyengébb eredménnyel vizsgázott. A vizsga egy évnél hamarabb nem ismételtető meg, s ha valaki azt első ízben ki nem állja, egy évet veszít.

A *szakvizsga* (Schlussprüfung) letételére az alapvizsga sikeres letétele után három félév múlva, rendes körülmények között tehát a hatodik félév végén kerül a sor. Kiterjed mindazokra a kötelező tantárgyakra, amelyek a tanterv szerint a 4—6. félévek tananyagába fel vannak véve s az állami szolgálatba lépőknél ezenkívül az egyetemen hallgatott négy kötelező tantárgyra is. Ezzel a vizsgával kapcsolatban a jelöltnek egy nagyobb *írásbeli dolgozatot* (Diplomarbeit) is kell készítenie, amelynek tárgyát a jelölt — az illető szaktanár hozzájárulásával — maga választja. Magához a vizsgához csak azokat bocsátják, akiknek a dolgozata megüti a mértéket.

Egyebekben erre a vizsgára is állanak azok a szabályok, amelyek az alapvizsgánál irányadók, azzal a különbséggel azonban, hogy aki a legfontosabb szaktárgyak valamelyikéből (erdőrendezéstan, erdőmiveléstan, erdőhasználattan, erdőbecslés- és értékszámítástan) elégtelen osztályzatot kap, annak a vizsgáját semmi körülmények között sem fogadják el.

A tharandti akadémián *félévi vizsgákat* is tartanak a rendkívüli hallgatók és a vendégek számára. Jelentkezhetnek ezekre a vizsgákra a rendes hallgatók is, de az itt nyert osztályzatot az oklevél elnyeréséhez szükséges vizsgáknál nem tudják be. Félévi vizsgák tehetők a nem kötelező tantárgyakból is.

Az állami szolgálatba lépő hallgatók a szakvizsga letétele után az akadémián nyert oklevél birtokában még *három évi szolgálatot* (Vorbereitungsdienst) teljesítenek „Forstreferendar” cím-

mel s azután még *államvizsgát* tesznek. A három évből két évet valamely kincstári erdőgondnokságnál, egy évet pedig a Drezdában levő központi erdőrendezéséig szolgálatában töltenek. Gyakorlati kiképzésükre ezalatt az idő alatt nagy gondot kell fordítaniok úgy az illető erdőgondnokoknak, valamint az erdőrendezéséig főnökének.

Az államvizsgát (Anstellungsprüfung für den höheren Staatsforstdienst) évente egyszer — május vagy június hónapban — tartják Tharandtban. A vizsgáló bizottságot a pénzügyminiszter nevezi ki tanárokból és magasabb államerdészeti tisztviselőkből. A vizsga letehetéseért folyamodók mindenikének a vizsgálóbizottság egy-egy írásbeli feladatot küld, melyet a jelölteknek otthon kell megoldaniok (Hausarbeit). Az írásbeli dolgozatokat a vizsgálóbizottság tagjai mindannyian megbírálják s osztályzatot adnak be róluk zárt borítékban. Az engedélyt a vizsgához csak azok kapják meg, akiknek a dolgozataikra nyert osztályzatok átlagosan legalább „elégéses“.

Maga a vizsga kiterjed az erdészeti tudományok és az erdőgazdaság minden ágára s írásbeli és szóbeli részből áll. A szóbeli részét a szobában és az erdőben tartják meg, úgy vélekedvén, hogy csakis az erdőben lehet jól megítélni, vajjon bir-e a jelölt a szükséges gyakorlati ismeretekkel vagy sem. A fősulyt ugyanis a gyakorlati ismeretekre fektetik, bár megkövetelik, hogy a jelölt elméleti ismereteiről is bizonyosságot tegyen. Aki a vizsgát ki nem állotta, azt egy, legfeljebb két év múlva egyszer megismételheti; de másodszeri bukás után vizsgához többé már nem bocsátják. A vizsga sikeres letétele után a „Forstreferendar“-ból „Forstassessor“- lesz.

A *községi avagy a magánszolgálatban* magasabb állást elérni óhajtó végzett hallgatók szintén letehetik az állami szolgálatban lévők részére előirt államvizsgát. Tőlük is megkövetelik a három évi gyakorlatot az oklevél megszerzése után, de ezt a három évet szakképzett erdőliszt vezetése alatt lévő községi vagy magánerdőgazdaságoknál is tölthetik.

Tandijak és vizsgadíjak. A rendes és rendkívüli hallgatók félevenként 75 márkát, a vendégek pedig minden tárgyért heti óránként 3 márkát fizetnek tandíj fejében. Az oklevél elnyeréséhez szükséges alap- és szakvizsgáért díj nem jár, a félévi vizsgáért is csak a vendégek fizetnek és pedig tantárgyanként 3 márkát. A külföldiek (nem németbirodalombeliek) $\frac{2}{3}$ -dal többet fizetnek úgy tandíj, mint vizsgadíj fejében. Az államvizsga díja az állami szolgálatba lépőkre nézve 120, a községi avagy magánszolgálatra készülőkre nézve pedig 200 márkában van megállapítva.

A tharandti erdészeti akadémiát a legutóbbi nyári félévben 48 németbirodalombeli és 44 külföldi, vagyis összesen 92 *hallgató* látogatta. Ebből volt:

rendes hallgató 48 (és pedig 13 állami szolgálatra előjegyzett, 8 más német-bírodalombeli és 27 külföldi hallgató), rendkívüli hallgató 28 (17 németbírodalombeli és 11 külföldi), 16 vendég (10 németbírodalombeli és 6 külföldi).

Kapcsolatban az edészeti akadémiával Tharandtban is van *erdészeti kísérleti állomás* abból a célból, hogy a tanárok tudományos és gyakorlati szakkérdések megoldására irányuló kísérleteket végezhessenek. Vezetője az akadémia mindenkori rektora.

8. Az eisenachi erdészeti akadémia.

Az eisenachi erdészeti akadémiának a hivatása szakképzett erdőtiszteket nevelni Szász-Weimar nagyhercegség és a szomszédos thüringiai államok részére. Amint a kezeim között lévő hézagos adatokból kiveszem, csak 1905-ben emeltetett akadémiai rangra, azelőtt egyszerű erdészeti tanintézet volt. A főszült itt a *kezelési szolgálathoz szükséges gyakorlati kiképzésre* fektetik.

A tanfolyam csak két év. A felvétel az állami szolgálatra készülő hallgatóknál az erre nézve fennálló külön rendelkezésekhez van kötve, a többinél ellenben csupán „megfelelő“, vagyis legalább annyi előképzettséghez, amennyi a Németbírodalomban az egyéves önkéntesi jog elnyeréséhez szükséges. Emellett bizonyos (?) *előzetes gyakorlatot* is megkövetelnek minden hallgatótól. Ugyesztén megkivánják a felvételt kérő hallgatóktól annak az igazolását is, hogy tanulmányaik idejére a megélhetésükhöz szükséges anyagi eszközökkel rendelkeznek.

Az akadémia igazgatója az eisenachi központi erdőrendezőség mindenkori főnöke (jelenleg dr. Stoetzer országos főerdőmester). A szaktárgyakat az igazgató és az erdőrendezőségnél alkalmazott két másik szakember adja elő. A természettudományok és a matematikai tárgyak előadásával az eisenachi reálgimnázium két tanára, a jog előadásával pedig egy törvényszéki bíró van megbizva.

Tantárgyak:

Az első évben: általános és erdészeti növénytan, ásvány- és földtan, állattan, vegytan, fizika és meteorológia, talajtan, matematika (trigmetria, testmértan, az elemző mértan elemei), földmérés és térképrajzolás, bevezetés az erdészeti tudományokba. (Összesen 9 tantárgy.)

A második évben: erdőrendezés- és becsléstan, erdőművelés-
tan, erdővédelemtan, erdőhasználattan, erdőérték- és nyereség-
számítástan, erdészeti utépitéstán, erdészeti politika (Staatsforst-
wissenschaft), erdőkezelés, az erdészet története, nemzetgazdaságtan,
pénzügytan, nemzetgazdasági politika, jogi enciklopédia, az erdész
részére szükséges jogi ismeretek. (Összesen 14 tantárgy.)

A külső gyakorlatokat az Eisenach környékén lévő nagyher-
cegségi erdőkben szokták megtartani, de emellett távolabbi
erdőkbe is tesznek kirándulásokat. A többek között nagy súlyt
fektetnek az utépitéstánra, amennyiben egy eredeti felvételeken
alapuló utépitési tervet dolgoztatnak ki a hallgatókkal.

Az akadémiai tanulmányok sikeres elvégzéséhez minden hall-
gató részéről az összes tantárgyra kiterjedő *elméleti államvizsga*
(Entlassungsprüfung) letétele szükséges. Ez a vizsga tulajdonképen
két részből áll, amennyiben az első évre előírt tárgyakból az első,
a második évre előírtakból pedig a második év végén vizsgálják
meg a hallgatókat. Az eredményt azonban e két részletben meg-
tartott vizsga összes tantárgyaiból nyert osztályzatok alapján álla-
pitják meg. E vizsgán csak azokat bocsátják át, akik a „fontosabb“
tantárgyak egyikéből sem kaptak elégtelen osztályzatot.

A nagyhercegségi állami szolgálatra előjegyzett hallgatók
ezenkívül minden félév végén *írásbeli vizsgát* tesznek az illető félév
folyamán hallgatott tananyagból. A többi hallgatók közül csak azok
vannak erre kötelezve, akik tandijelengedésre tartanak igényt.

Az elméleti államvizsga letétele után Szász-Weimar nagyher-
cegségben és a szomszédos thüringiai államokban az állami szol-
gálatba lépőknek még bizonyos (?) időre terjedő gyakorlat után
a második (gyakorlati) államvizsgát is le kell tenniük.

Az állami szolgálatba lépő hallgatók 75 márka, a többiek 100 márka tan-
díjat fizetnek félévenként. A vizsgákért díjat senkinek sem kell fizetni.

Mint az akadémia rendszabályainak egyik érdekes intézkedését fel kell
említenem, hogy a könnyelmű adósságcsinálás az illető hallgatónak az akadé-
miáról való elbocsátását vonhatja maga után.

III. Svájc.

Svájcban a magasabb erdészeti szakképzésről a *zürichi* mű-
egyetemen gondoskodnak. Az erdészet itt 1908 őszéig a mező-
és erdőgazdasági osztályhoz tartozott, az 1908/9. évvel életbe lépett

új szervezet szerint azonban ma már önálló szakosztályal van képviselve. A tanfolyam 1908. év előtt 3 év volt, azóta $3\frac{1}{2}$ év. A felvétel a zürichi műegyetemre vagy érettségi bizonyítvány, vagy pedig — érettségi hiánya esetén — felvételi vizsga alapján történik, mely utóbbi az általános ismereteket felölelő tantárgyakra (irodalomtörténet, természettudományok stb.), továbbá a matematikára, ábrázoló mértanra, fizikára, kémiára s a rajzra terjed. Erettebb korú férfiaknak, akik a gyakorlat terén már eddig is eredményes tevékenységet fejtettek ki, a felvételi vizsgát kivételesen elengedik.

A tananyag felől az erdészeti szakosztály alábbi *normál tanterve* nyújt tájékozást: (Lásd 122—123. lapon.)

Ebben a normál tantervben is gondoskodva van arról, hogy a belső és külső gyakorlatok és kirándulások megtartására sok idő jusson, valamint hogy a vizsgákra való készüléshez elegendő szabad idejük legyen a hallgatóknak.

A tantárgyak hallgatásának a sorrendje egyébként a hallgatók belátására van bízva. Azzal a megszorítással azonban, hogy bizonyos tantárgyak hallgatását csak azoknak engedik meg, akik az e tárgyak megértéséhez szükséges alaptudományokat már hallgatták s a gyakorlatokhoz az ilyen tárgyakból csak azokat bocsátják, akik azt, hogy az alaptudományokból a szükséges előismeretekkel bírnak, igazolni tudják akár az ezekből a tárgyakból letett alapvizsgáról szóló bizonyítvánnyal, akár külön e célra szolgáló félévi vizsgák (Semesterprüfungen) útján. Ezenkívül alkalmazkodni kell a hallgatóknak a rendszabályok oly értelmű intézkedéséhez is, amely szerint minden rendes hallgató köteles minden félévben legalább egy tantárgyat hallgatni a műegyetem általános szakosztályának (filozófia, államtudományok, matematika és természet-tudományok) a tárgyaiból.

A szorosabb értelemben vett szaktárgyak számára a zürichi műegyetemen három erdészeti tanszék van szervezve, a többi tárgyakat más szakosztályhoz tartozó tanárok adják elő s illetve ezeket az erdészek más szakosztálybeli hallgatókkal közösen hallgatják.

Az oklevél elnyerése céljából a hallgatóknak *két alapvizsgát* és egy záróvizsgát, helyesebben *szakvizsgát* kell tenniök az illetékes

tanárokból álló bizottság előtt. Alapvizsgákat évente kétszer (a félévek elején), szakvizsgákat pedig évente egyszer tartanak.

Az *első alapvizsga* (erste Vordiplomprüfung) a harmadik félév elején tehető le s legfeljebb az ötödik félév elejéig halasztható. Tárgyai: 1. a felső mennyiségtan, 2. az általános növénytan és növényfiziológia, 3. erdészeti növénytan I. és II. rész, 4. állattan, 5. szervetlen vegytan, 6. meteorológia és klimatológia.

A *második alapvizsga* (zweite Vordiplomprüfung) letehető az ötödik félév elején s nem halasztható tovább mint két évig az első alapvizsga letételétől számítva. Felöleli: 1. a fizikát, 2. az általános geológiát és a közettant, 3. a szerves vegytant és agrikulturchémiát, 4. a nemzetgazdaságtant.

A *szakvizsga* (Schlussdiplomprüfung) a hetedik félév végével válik esedékessé. Tárgyai: 1. a földméréstan, 2. a víz- és utépités-tan, 3. az erdővédelemtan, 4. az erdészeti politika és adminisztráció, 5. az erdőműveléstan, 6. az erdőbecsléstan, 7. az erdőhasználat, 8. az erdőrendezéstan, 9. a jog. Ezzel a vizsgával kapcsolatban minden jelöltnek két írásbeli dolgozatot (Diplomarbeit) kell elkészítenie. Nevezetesen az utolsó félév folyamán a szaktanár által kijelölt valamely erdőről gazdasági tervet kell készítenie s ezenkívül a szakosztály tanárai által az erdészeti tudományok köréből feladott valamely kérdéstről értekezést kell írnia.

Sikertelenség esetén mindhárom vizsga egyszer ismételhető meg, és pedig az alapvizsga egy félév, esetleg egy egész év múlva s a szakvizsga abban az esetben, ha a benyújtott írásbeli dolgozatok megütik a mértéket, egy félév múlva, különben pedig csak egy év múlva. A vizsgák végeredményének a megállapításánál az egyes tárgyakból nyert osztályzatok egyszerűen, az írásbeli dolgozatokból nyert osztályzatok ellenben (a szakvizsgánál) kétszeres értékükkel jönnek számításba.

A zürichi egyetemen szintén el lehet nyerni a *doktori fokozatot* az erdészeti tudományokból mindazoknak, akik az oklevél megszerzése után tanuságot tesznek az erdészeti tudományok önálló művelésére való képességükről. A doktori fokozat elnyerése a szokásos doktori értekezés benyújtásához és egy szóbeli szigorlat letételéhez van kötve. Erre a szigorlatra az oklevél megszerzésétől számított egy év leteltével lehet jelentkezni.

Azoknak, akik *az állam vagy valamelyik kanton szolgálatába kívánnak lépni*, a műegyetem elvégzése s az oklevél elnyerése

VI. A zürichi műegyetem erdészeti szakosztályának normál tanterve.

Tantárgyak	Órák száma az							Megjegyzés
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	
	félévben.							
I. Alap- és segédtudományok.								A III. félévben is hallgatható.
1. Felső mennyiségtan	5 (2)	—	—	—	—	—	—	
2. Szervetlen vegytan	4	—	—	—	—	—	—	
3. Szerves	—	3 (1)	—	—	—	—	—	
Bevezetés a kémiai laborator. munkákba	—	1	—	—	—	—	—	
4. Agrikulturchémia	—	(4)	2	—	—	—	—	
5. Fizika	—	4 (1)	—	—	—	—	—	
6. Mechanika	—	—	—	—	3 (2)	—	—	
7. Technikai rajz és számítások	—	(4)	—	—	—	—	—	
8. Általános növénytan	4	—	—	—	—	—	—	
9. Erdészeti növénytan I. és II. rész	1	4	—	—	—	—	—	
10. Növényfiziológia	—	3	—	—	—	—	—	
11. Növénykórtan	—	—	2	—	—	—	—	
Mikroszkopiai gyakorlatok	—	(2)	(2)	—	—	—	—	
12. Általános állattan	4 (1)	—	—	—	—	—	—	
13. Erdészeti állattan	—	2	—	—	—	—	—	
Növénytani, állattani, geológiai kiránd.	—	(4)	—	—	—	—	—	
14. Meteorológia és klimatológia	2	—	—	—	—	—	—	
15. Általános geológia	4 (1)	—	—	—	—	—	—	
16. { Kőzettan	—	3 (1)	—	—	—	—	—	
{ Kőzetek meghatározása	—	—	(1)	—	—	—	—	
17. Svájc geológiája	—	2 (1)	—	—	—	—	—	
Előadási órák száma összesen	24	22	4	—	3	—	—	Egy félévre összevonva = hetenként 53 óra.
II. Technikai tárgyak.								*) A hallgatók ezalatt sátrakban tanyáznak kint a helyszínén.
18. Földmérés (Vermessungskunde)	—	—	—	6 (10)	—	—	—	
19. Földművek és utak építése (Erd- und Strassenbau)	—	—	—	—	3 (2)	—	—	
20. Vadpatakszabályozás	—	—	—	—	—	4 (6)	—	
21. Hid- és vízépítéstan	—	—	—	—	—	3 (3)	—	
Erdészeti építéstan és mérési gyakorlatok	—	—	—	—	—	3 hét*)	—	
Előadási órák száma összesen	—	—	—	6	3	7	—	Egy félévre összevonva = hetenként 16 óra.

III. Jogi tárgyak.							
22. Nemzetgazdaságtan	—	—	3 (1)	—	—	—	—
23. Pénzügytan	—	—	—	—	2 (1)	—	—
24. Jog	—	—	—	3	4	—	—
Előadási órák száma összesen	—	—	3	3	6	—	—
							Egy félévre összevonva = hetenként 12 óra.
IV. Szorosabb értelemben vett szak- tárgyak.							
25. { Erdőműveléstan I. rész	—	—	5 (8)	2 (4)	—	—	—
" II. rész (válogatott fej.)	—	—	—	—	1	(9)	—
26. Erdővédelemtan	—	—	—	—	3	—	—
27. Erdőhasználatlan és iparműtan	—	—	—	—	4	—	—
28. Erdőrendezéstan	—	—	—	—	4	(8)	—
29. Erdőbecsléstan (Methoden der Holz- ertrags- und Zuwachsberechnungen)	—	—	—	3 (4)	—	—	—
30. Erdőértékszámítástan	—	—	—	—	—	—	2 (1)
31. Erdészeti politika és adminisztráció	—	—	—	—	—	—	5 (2)
Előadási órák száma összesen	—	—	5	5	12	—	7
							Egy félévre összevonva = hetenként 29 óra.
V. Egyéb gyakorlati tárgyak.							
32. A mezőgazdaságtan alapvonalai, különös tekintettel a havasgazdaságra	—	—	—	—	—	—	2
A kötelező tantárgyak heti előadási óráinak a száma összesen	24	22	12	14	24	7	9
							Egy félévre összevonva = hetenként 112 óra.
<i>Nem kötelező tárgyak.</i>							
Állattani gyakorlatok	(2)	—	—	—	—	—	—
Rovartan	—	—	—	2	—	—	—
Az erdőszet története	—	—	—	—	—	—	1
Halászattan	—	—	—	—	—	—	2

után egy évig gyakorlati szolgálatot kell teljesíteniök valamelyik arra alkalmas svájci erdőgondnokságnál s azután gyakorlati *államvizgát* (praktische Prüfung) kell tenniök.

A gyakorlati szolgálatra való beosztásért a svájci főerdőfelügyelőhöz, mint a vizsgálóbizottság elnökéhez kell folyamodni. A gyakorlati év alatt a jelöltek ténykedésükről és tapasztalataikról naplót vezetnek. Az illető erdőgondnokokat a jelöltek érdekében kifejtett fáradozásaikért az állam díjazásban részesíti.

Minden jelölt köteles az államvizgát megelőzőleg valamely, legalább 80 hektárnyi erdőterületről üzemtervet avagy üzemátvizsgálási munkálatot készíteni s azt a vizsgálóbizottság elnökéhez benyújtani. Maga az államvizsga kiterjed: a benyújtott üzemtervre, illetőleg üzemátvizsgálási munkálatra, az erdészeti földméréstan és az erdészeti építéstan gyakorlati részére s ezenkívül, ha a vizsgálóbizottság szükségesnek látja, az erdőgazdaság más ágaira is, így az erdőhasználat-tanra és az erdőgazdasági ügyvitelre. A *szobabeli vizgát az erdőben folytatják* abból a célból, hogy a jelöltek gyakorlati ismeretei felől helyesebb ítéletet alkothassanak.

A zürichi műegyetemen a *téli félév* október 7-től márczius 26-ig, a *nyári félév* pedig április 19-től július végeig tart.

Tandij: évente 200 frank. A rendkívüli hallgatók heti óránként egy féltre 6 frankot fizetnek. A tandij mellett külön díjak fizetendők a laboratóriumi gyakorlatokért. *Vizsgadíjak*: az első és második alapvizsgáért 25—25 frank, a szakvizsgáért 50 frank s a doktori szigorlatért 250 frank. A gyakorlati államvizsga díja 25 frank.

Az *erdészhallgatók száma* az 1908/9. évben mindössze 40 volt.

A műegyetemmel némi kapcsolatban van a nagyszabású zürichi *erdészeti kísérleti állomás*.

IV. Magyarország.

A selmeczbányai főiskolánkon jelenleg fennálló rendszer, legalább több vonásaiban, bizonyára mindnyájunk előtt ismeretes, egyfelől a főiskolának közkézen forgó tanulmányrendjéből és rendszabályaiból, valamint az Erdészeti Zsebnaptárban foglalt erre vonatkozó adatokból, másfelől Bund K.-nak az E. L. 1904. évi X. füzetében „A felső erdészeti szakoktatás reformja“ czim alatt megjelent közleményéből. Mindazonáltal, hogy bárki is könnyűszerrel összehasonlíthassa a fentebb ismertetett külföldi főiskolákon fennálló rendszerrel, lássuk röviden a mi rendszerünket is.

Négy (erdőmérnöki, bányamérnöki, fémkohómérnöki és vas-kohómérnöki) szakosztályból álló főiskolánkra a *rendes hallgatók* felvétele gimnáziumi avagy reálistkolai érettségi bizonyítvány alapján

történik. Egyes tantárgyakat a főiskolai tanács engedélyének kikérése mellett mint vendégek érettségi bizonyítvánnyal nem bírók is hallgathatnak, az ilyenek azonban vizsgához nem bocsáttatnak. A tanfolyam 1904 ősze óta négy év. A főiskola erdőmérnöki szakosztályának jelenleg érvényben lévő tanterve a következő: (Lásd 126—127. lapon.)

A tantervben kimutatott összes tantárgyak kötelező vizsgatárgyai. Nem vizsgaköteles tantárgyak a főiskolán ezidőszertint egyáltalában nem adatnak elő. A felsorolt 40 tantárgy közül 11-et az erdőmérnökök a bánya- és kohómérnökökkel együtt hallgatnak. Az egyes félévekben hallgatókat a hallgatók tulajdonképpen szabadon választhatják, azzal a megszorítással, hogy nem iratkozhatnak be olyan tantárgy második részére, amelynek első részét még nem hallgatták s hogy hetenként 26-nál több és 14-nél kevesebb előadási órát nem vállalhatnak. Mindamellett érdekükben áll a hallgatóknak, hogy a fenti tantervhez alkalmazkodjanak.

A gyakorlati tárgyakból, valamint az elméleti tárgyak egy részéből is, a tantervbe felvett gyakorlatok keretében, illetve azokon kívül kirándulások is tartatnak. Emellett az erdőhasználatban és erdészeti iparműtan és az erdészeti szállítási eszközök és berendezések hallgatói évente 8 napra terjedő, az erdőmivelésben és az erdőrendezésben hallgatói évente 3 napra terjedő nagyobb kirándulást is tesznek tanáraikkal (többnyire a Selmezbányához közelebb fekvő kincstári erdőkhöz). A IV. éves erdőmérnökhallgatók pedig évente egy 14 napos tanulmányutra mennek a szaktanárok vezetésével az ország különböző vidékeire s ujabban külföldre is. Ezek a nagyobb kirándulások azonban csak az ösztöndíjasokra nézve kötelezők.

A hallgatók minden tantárgyból külön *félévi vizsgát* tartoznak tenni. Összevont vizsgák a főiskolán nincsenek.

A rendes félévi vizsgák a félévek végén (február és július hónapokban) tartatnak. Aki valamely tantárgyból a félévi vizsgát ki nem állja, avagy azon meg nem jelenik, az illető tantárgyból két ízben tehet pótlóvizsgát, még pedig aszerint, amint a tantárgy az első avagy a második félévre előírt tárgyak közé tartozik, a második félév végén és október elején, illetőleg október elején és március elején. Ha valaki valamely tantárgyból ezeknek a határidőknek a leteltével sem bir vizsgaeredményt felmutatni, az illető tantárgyat újból hallgatni tartozik.

VII. A selmееzbányai m. kir. bányászati és erdészeti főiskola erdészeti szakosztályának tanterve.

Tantárgyak	Órák száma hetenként az								Megjegyzés
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	
	félévben								
I. Alap- és segédtudományok.									
1. Mennyiségtan I. rész	8 (6)	—	—	—	—	—	—	—	Erdészek és bányászok közösen hallgatják. " " " " " Tulajdonképen nem egyéb, mint gyakorlat az ábrázoló mértanból. Szintén közös tárgy. Közös tárgy. Közös tárgy. Csak a hőtant és fénytant öleli fel. Közet alkotó ásványok és kőzetek. A földkéreg szerkezete.
2. Ábrázoló mértan I. rész	4	—	—	—	—	—	—	—	
Konstruktív rajz I. rész	(6)	—	—	—	—	—	—	—	
3. Technikai rajz I. és II. rész	—	(4)	(6)	—	—	—	—	—	
4. Chémia I. és II. rész	6	5	—	—	—	—	—	—	
5. Fizika	—	3	—	—	—	—	—	—	
6. Mechanika	—	—	3 (2)	—	—	—	—	—	
7. Növénytan I. és II. rész	—	—	4 (6)	4 (8)	—	—	—	—	
8. Növénykórtan	—	—	—	—	—	2 (2)	—	—	
9. Fák anatómiája és fiziológiája	—	—	—	—	—	—	2 (4)	—	
10. Erdészeti állattan	—	—	3 (2)	—	—	—	—	—	
11. Általános geológia	—	3 (4)	—	—	—	—	—	—	
12. Talajtan	—	—	—	3 (4)	—	—	—	—	
13. Klimatan	—	—	2	—	—	—	—	—	
14. Agrikulturfizika és kémia	—	—	—	—	1 (4)	—	—	—	
Előadási órák száma összesen	18	11	12	7	1	2	2	—	Egy félévre összevonva = hetenként 53 óra.
II. Technikai tárgyak.									
15. Gyakorlati elektrotechnika	—	—	3 (2)	—	—	—	—	—	Közös tárgy. " " " "
16. Erdészeti géptan	—	—	—	—	—	—	—	2 (2)	
17. Erdészeti földmérőstan I. és II. rész	—	—	4 (4)	3 (4)	—	—	—	—	
18. Középitőstan I. és II. rész	—	—	—	—	4 (4)	3 (6)	—	—	
19. Út- és vasutépítőstan	—	—	—	—	3 (2)	—	—	—	
20. Viz- és hidépítőstan	—	—	—	—	—	3 (2)	—	—	
21. Erdészeti szállítási eszközök és berendezések I. és II. rész	—	—	—	—	—	3 (2)	3 (2)	—	
22. Vadpatakszabályozás	—	—	—	—	—	—	—	2	
Előadási órák száma összesen	—	—	7	3	7	6	3	7	Egy félévre összevonva = hetenként 33 óra.

III. Jogi tárgyak.									
23. Nemzetgazdaságtan	3	—	—	—	—	—	—	—	Közös tárgy. Felöleli a pénzügytant és pénzügyjogot is. Közös tárgy.
24. Magán-, kereskedelmi és váltójog	—	4	—	—	—	—	—	—	
25. Közigazgatási jog	—	—	—	3	—	—	—	—	Az erd. törvények tulajdonképpen a IV. csoportba tartoznak, de e tárgy sok általánosabb jellegű törvényt is felölel.
26. Erdészeti törvények és gyakorlati közigazgatás	—	—	—	—	—	—	4	—	
Összesen	3	4	—	3	—	—	4	—	
IV. Szorosabb értelemben vett szaktárgyak.									
27. Erdővédelemtan	—	—	—	—	—	—	3 (2)	—	Egy félévre összevonva = hetenként 36 óra.
28. Erdőműveléstan	—	—	—	—	—	5 (4)	—	—	
29. Erdőhasználatban és erdészeti iparműtan I. és II. rész	—	—	—	—	—	—	5 (4)	4 (4)	
30. Erdőbecsléstan	—	—	—	5 (4)	—	—	—	—	
31. Erdőrendezéstan I. és II. rész	—	—	—	—	4 (4)	4 (6)	—	—	
32. Erdőértékszámítástan	—	—	—	—	3 (2)	—	—	—	
33. Erd. statisztika és adminisztráció	—	—	—	—	—	3	—	—	
34. Erdészeti kísérletek	—	—	—	—	—	—	—	(4)	
Előadási órák száma összesen	—	—	—	5	10	9	8	4	
V. Egyéb gyakorlati tárgyak.									
35. Halászatban	—	—	—	—	—	—	—	1 (2)	*) Hetenként egy nap.
36. Vadászat- és fegyvertan	—	—	—	—	—	—	3 (4)	—	
36. Lövészeti gyakorlatok	—	*)	—	—	—	—	—	—	
37. Mező- és legelőgazdaságtan	—	—	—	—	—	—	—	4 (2)	Közös tárgy. " "
38. Gyümölcsfatenyésztéstan	—	—	—	—	—	1 (2)	—	—	
39. Számviteltan	—	2	—	—	—	—	—	—	
40. Közegészségtan	—	—	—	—	2	—	—	—	
Előadási órák száma összesen	—	2	—	—	2	1	3	5	Egy félévre összevonva = hetenként 13 óra.
Heti előadási órák száma összesen	21	17	19	18	20	18	20	16	Egy félévre összevonva = hetenként 149 óra.

Aki az ismételt hallgatott tantárgyból a rendes vizsgálaton nem szerez kielégítő osztályzatot, a főiskoláról elbocsáttatik. Az összes vizsgák nyilvánosak és szóbeliek. Osztályzatok: „jeles“, „jó“ és „elégséges“.

A főiskola sikeres elvégzését követő két évi gyakorlatot és az ezután következő *államvizsgálatot* illetőleg utalok az Erdészeti Zsebnaptárban közölt erdészeti államvizsgái szabályzatra.

A hallgatók a főiskolán *tandíjat* nem fizetnek. *Vizsgadíj* a rendes vizsgálatokért szintén nem jár, csupán a pótlóvizsgálatokért kell vizsgánként 10 K díjat fizetni.

A *téli félév* október 6-tól február végéig s a *nyári félév* március 6-tól július végéig tart.

Nincs szándékomban ezen a helyen messzemenő részletes összehasonlítást tenni a felső erdészeti szakképzésnek nálunk és a fentebb ismertetett külföldi főiskolákon fennálló s egymástól olyanmire eltérő rendszerei között. Tulságos hosszúra nyulnék ezzel amugy is eléggé terjedelmes ismertetésem. Ezért megelégszem azzal, hogy az alábbi kimutatásban a tantárgyak előadási óráinak a száma tekintetében összehasonlítom egymással az egyes főiskolák tanterveit (kivéve a mündenit, amely ugyszólván teljesen megegyezik az eberswaldeival és az eisenachit, amely csak két évet ölel fel) s azután rámutatok a mi rendszerünk és a többi rendszer között mutatkozó néhány feltűnőbb különbségre. (Lásd 130—131. lapon.)

Hogy a tantárgyak előadására fordított időt s ezáltal a tantárgyak terjedelmét össze lehessen mérni, az egyes tantervekben kimutatott heti előadási órák számát itt egy félévre vontam össze s úgy mutattam ki, mintha minden egyes tantárgy egész terjedelmében egy-egy félév alatt adatnék elő. Továbbá tekintettel arra, hogy az egyes tantervekben szereplő tantárgyak külön-külön nem mind fedik egymást, a fenti kimutatásban számos tantárgyat csoportosítva tüntettem ki. Az összehasonlítás még így sem nyugszik egészen biztos alapon, mivel az egy cím alatt feltüntetett tantárgyak anyaga sem mozog minden főiskolánál ugyanazok között a határok között. Így például a növénytan néhol felöleli a másutt az erdőműveléstan avagy az erdővédelemtanhoz tartozó tananyag egy részét is. Néhol az erdővédelem körébe tartozó ismeretek javarészét az állattanban tárgyalják. Bizonytalan sok helyt a határvonal az erdőrendezéstan és az erdőbecsléstan között is stb.

Mindamellett megállapíthatók a fenti összehasonlításból a többek között a következők:

1. Hogy a vizsgaköteles tantárgyak előadási óráinak a száma nálunk a legnagyobb. Nagyobb mint a négyéves tanfolyammal bíró bécsi, aschaffenburg-müncheni és karlsruhei főiskoláknál, de nagyobb azoknál az óraszámoknál is, amelyek a többi főiskolánál kijönnek, ha az ezekre nézve kimutatott óraszámokat a tanfolyam időtartama arányában nagyobbítjuk meg.

2. Az alap- és segédtudományok előadására fordított idő aránya (36%) az összes előadási órákéhoz számítva nálunk a legkisebb. De viszont *nálunk a legkedvezőtlenebb az arány a szorosabb értelemben vett szaktárgyaknál is*, amelyek előadási óráinak a száma mindössze csak 24%-át teszi az összes előadási órák számának. A különbség főképen a technikai tárgyak javára esik, melyek sehol sincsenek oly nagy óraszámmal képviselve, mint a mi főiskoláinkon. Részben indokolja ezt az a körülmény, hogy nálunk az erdész működési körében nagy szerep jut a technikai munkáknak. Ha talán nem is sokkal nagyobb mint Ausztriában avagy Svájcban, de jóval nagyobb mint a Németbirodalomban, ahol a fa kiszállítása az erdőből legtöbbszörre csak tengelyen történik s a vizen való szállítás ma már ugyszólván a ritkaságok közé tartozik s ahol a legtöbb államban az erdőkről is a kataszter, illetőleg más hasonló állami hatóságok által készített pontos és olyan részletes térképek állanak rendelkezésre, amelyeken a taghatárvonalak is mind fel vannak tüntetve. De másfelől a technikai tárgyak előadási óráinak olyan nagy száma a bányászattal való közösségre vezethető vissza. Mihelyt ez megszűnnék, az építészeti tárgyak megfelelőbben volnának csoportosíthatók s az azok előadására fordított idő a szaktárgyak előnyére, rövidebbre volna szabható.

3. Amíg a vegytan a legnagyobb, addig a nagy gyakorlati fontossággal bíró termőhelyismeret (Standortslehre) fogalma alá vonható tantárgyak a legkisebb óraszámú a mi főiskolánk tantervében szerepelnek. Épp úgy az erdőmiveléstan előadására szánt idő sincs sehol olyan szűkre szabva, mint nálunk, kivéve Tharandtot, ahol — talán mert Szászországban a tarvágásos rendszer van általánosan elterjedve — még kevesebb időt fordítanak erre a kiválóan fontos szaktárgyra, mint nálunk.

VIII. Összehasonlítás.

Tantárgyak	Selmeczbánya (4 év)	Bécs (4 év)	Aschaffenburg és München (4 év)	Gieszen (3 1/2 év)	Tübingen (3 1/2 év)	Karlsruhe (4 év)	Eberswalde (3 év)	Tharandt (3 év)	Zürich (3 1/2 év)	Megjegyzés
	heti előadási órák száma egy félévre összevonva									
I. Alap- és segédtudományok.										
Mennyiségtan	8	4	10	?	?	4	—	8	5	*) Ide van számítva a grafosztatika is.
Ábrázoló mértan	4	7	5	—	—	2	—	—	—	
Vegytan	11	9	10	?	?	8	6	6	8	
Fizika és mechanika	6	11*)	10	?	?	15	nem kötelező	7	7	
Növénytan	12	12	18	?	?	13	11	11	14	
Állattan	3	nem kötelező	9	?	?	11	8	9	6	
Geológia, talajtan, klímatan stb. (Standortslehre)	9	18	13	?	?	12	10	15	13	
Összesen	53 (36%)	61 (43%)	75 (53%)	?	?	65 (51%)	35 (41%)	56 (52%)	53 (47%)	
II. Technikai tárgyak.										
Géptan	5*)	3	—	—	—	—	—	—	—	*) Az elektrotechnikával együtt.
Földmérés	7	8	3	3	2	3	5	4	6	
Építészeti tárgyak (beleértve a szállítási eszközöket és a vadpatakszabályozást is)	21	9	4	4	3	3	1	2	10	
Összesen	33 (22%)	20 (14%)	7 (5%)	7	5	6 (5%)	6 (7%)	6 (6%)	16 (14%)	
III. Jogi tárgyak.										
Nemzetgazdaságtan és pénzügytan	3	8	10	?	?	6	4	3	5	*) Ehhez jönnek még az egyetemen hallgató tárgyak.
Egyéb jogi tárgyak	11	11	5	?	?	7	7	4	7	
Összesen	14 (9%)	19 (14%)	15 (11%)	?	?	13 (10%)	11 (13%)*	7 (7%)*	12 (11%)	
IV. Szorosabb értelemben vett szaktárgyak.										
Bevezetés az erd. tudományokba (erd. enciklopédia)	—	nem kötelező	7	4	2	2	1	4	—	*) Az állattan és növénytanba foglalva.
Erdővédelem	3	7	*)	9	3	2	3	3	3	

Erdőművelés tan...	5	8	6	8	7	6	9	3	8
Erdőhasználat tan és iparmű tan	9	9	6	10	5	5	3	8	4
Erdőbecslés tan	5	4	3	4	2	2	1	3	3
Erdőrendezés tan	8	6	4	6	7	5	6	10	4
Erdőértékszámítás tan	3	3	4	3	4	3	3	2	2
Erdészeti statisztika		nem kötelező	—	—	—	—	—	—	—
Erdészeti adminisztráció	3	csak a hallgatók kötelező	2	2	3	7	1	3	*)
Az erdészet története		nem kötelező	3	3	1	—	2	2	—
Erdészeti politika	—	" "	5	6	—	—	4	2	5
Erd. kereskedelmi ismeretek	—	" 3 "	—	—	—	—	—	—	—
Erd. és vadászati törvények	*)	Mint külön tárgy nem szerepel.	—	—	—	2	Mint külön tárgy nem szerepel.	—	*) A jogi tárgyak között.

Összesen ... 36 (24^{0/0}) 40 (29^{0/0}) 40 (28^{0/0}) 55 32 34 (26^{0/0}) 33 (38^{0/0}) 35 (33^{0/0}) 29 (26^{0/0})

V. Egyéb gyakorlati tárgyak.

Halászat tan	1	csak a hallgatók kötelező	—	3	—	2	nem kötelező	—	—
Vadászat tan	3	—	4	—	1	2	1	2	—
Mezőgazdaság tan (beleértve a legelőgazdaságot és a gyümölcsfaterenyésztést is)	5	nem kötelező	—	?	—	6	nem kötelező	nem kötelező	2
Számvitel	2	" "	—	—	—	—	—	—	—
Közegészség tan (első segélynyújtás baleseteknél)	2	" "	—	—	—	—	—	nem kötelező	—
Összesen	13 (9 ^{0/0})	—	4 (3 ^{0/0})	?	1	10 (8 ^{0/0})	1 (1 ^{0/0})	2 (2 ^{0/0})	2 (2 ^{0/0})

A vizsgaköteles tantárgyak heti előadási óráinak száma összesen	149	140	141	—	—	128*)	86	106	112	*) A fakultatív tárgyakkal együtt.
							A tanfolyam csak 3 év. Ehhez számítandó még 1 egyetemi év.		A tanfolyam 3 ^{1/2} év.	

A vizsgaköteles tantárgyak száma	39*)	29	30	—	—	38**)	27	30	32	*) Az „erd. kísérletek” nincs ide számítva. **) A fakultatív tárgyakból csak kettő van ide számítva.
----------------------------------	------	----	----	---	---	-------	----	----	----	---

Megjegyzés. E kimutatásban csak a vizsgaköteles tantárgyak óraszámja van kimutatva. A kérdőjelek azt jelentik, hogy az ille'ő tárgy a tanrendben a vizsgaköteles tárgyak közé tartozik, óraszámja azonban nem volt kimutatható. A zárójelbe foglalt 0/0-ok az órák számának a végösszegben kitüntetett összes óraszámokhoz való viszonyát mutatják.

4. A szorosabb értelemben vett szaktárgyak közé csak nálunk és Zürichben nincsen felvéve a „bevezetés az erdészeti tudományokba“ című tárgy, amely hivatva van a hallgatóknak mindjárt főiskolai tanulmányaik kezdetén általános tájékozást nyújtani az erdőgazdaság lényege felől.

5. A nálunk különösen nagy fontossággal bíró *erdészeti politika* szintén még csak egy főiskola (a tübingeni egyetem) tantervéből hiányzik a mi főiskolánkén kívül.

6. Tantervünk eme hiánya daczára *a vizsgaköteles tantárgyak száma* (39) nálunk a legnagyobb. (Ebben a tekintetben egyébiránt felülmuljuk az összes hazai főiskolai szakokat, mert pl. a jogászoknál 18, az orvosoknál 23, a mérnököknél 17—23, az állatorvosoknál 22, az bányászoknál és kohászoknál 29—32 a vizsgaköteles tantárgyaknak a száma.)

Tovább is folytathatnám a tantervek összehasonlítását, de amint már jeleztem, nem akarok e helyen aprólékosabb részletekbe bocsátkozni. Rá kell mutatnom azonban még a mi tanítási rendszerünk és az ismertetésem keretébe felvett külföldi főiskolákon fennálló rendszerek között mutatkozó néhány lényeges különbségre.

a) Ilyen különbség pl. az, hogy *a mi főiskolánk úgyszólván az egyedüli, amelyen nem vizsgaköteles tantárgyak nem adatnak elő*, vagy jobban mondva, amelyen az előadott tárgyak mind vizsgakötelesek.

b) *A nálunk fennálló félévi és tantárgyanként való kötelező vizsgák rendszere*, eltekintve a nem állami szolgálatra készülő hallgatóknál itt-ott szokásos e fajta vizsgáktól, másutt *sehol sem talál alkalmazást*, kivéve a bécsi gazdasági főiskolát. De itt is csak néhány olyan tantárgyból van félévi vizsga előírva, amelyek nem tartoznak az államvizsgák valamelyikének tantárgyai közé. (Nem egyezik a vizsgarendszer a mienkkel hazai többi főiskolánk egyikén sem).

c) A mienken kívül *egyetlen olyan főiskola sincs a jelen közleményben ismertetettek között, ahol a hallgatók tandíjat ne fizetnének*. És kivéve az eisenachi és a tharandti erdészeti akadémiákat, a hallgatók mindenütt kötelezve vannak *vizsgálati díjak fizetésére* is, csak nálunk nem, ahol csupán a pótló vizsgákért jár díj. (Hazai többi főiskolánkon, hozzájuk számítva a gazdasági akadémiákat is, mindenütt fizetnek a hallgatók tandíjat és vizsgálati díjakat.)

Felső erdészeti szakoktatásunk ügye az akadémiának 1904-ben a mai főiskolává történt átszervezésével s ezzel kapcsolatban a tanfolyamnak 3 évről 4 évre történt felemelésével kétségtelenül nagy lépéssel haladt előre. Korántsem vagyunk azonban még ott, hogy tanítási rendszerünk fejlesztéséről akár csak arra az időre is lemondhatnánk, amíg a főiskolánk székhelyének a kérdése dülőre jut. Ennél a fejlesztésnél nézetem szerint nem mellőzhetjük a többek között azokat a kérdéseket sem, amelyeket a fenti összehasonlításnál röviden érintettem.

KÜLÖNFÉLÉK.

Petraschek Károly udvari tanácsos, Bosznia-Hercegovina erdészetének eddigi feje, a közelmúltban nyugalomba vonult. Az Országos Erdészeti Egyesület azon tagjainak, akik 1904-ben az egyesület boszniai tanulmányutjában részt vettek, még élénk emlékezetében van Petraschek Károly magas, nyulánk alakja, akiben akkor az út egész tartama alatt lekötelezően előzékeny kísérlőnk tisztelhattuk. Most, amidőn megvált állásától, illőnek tartjuk, hogy erről mi is megemlékezzünk és a kiváló szakember élettörténetét röviden ismertessük.

Petraschek Károly Bécsben született 1846-ban. A mariabrunni erdészeti akadémiát 1865-ben elvégezve, a Salzkammergut erdeiben szolgált mint erdészjelölt egészen addig, amíg már 1866-ban az erdészeti államvizsgát Bécsben letette. Ekkor az osztrák-magyar államvasutttársaság szolgálatába lépett, ahol Wessely József vezetése alatt működött. Azonban már 1869-ben ismét más szolgálatban látjuk, amennyiben a mariabrunni akadémián tölti be ekkor az egyik tanársegédi állást. Ezt sem sokáig, mert 1870-ben, amidőn a magyar kormányt Erdély nagy fenyveseinek értékesítése foglalkoztatta, Divald Adolf meghívására az ottani erdők becslésénél és a szükséges szállító eszközök tervezésénél működött közre s eközben az ott szokásos bakgerebek szerkezetén javított. Erdélyben ismerkedett meg Berg Vilmos báróval, aki akkor egy erdőipari részvénytársaság igazgatója volt s Petrascheket vállalatánál mint erdő-